

ACADEMISCHE CONTRAREFORMATIE?

Roel Schutgens

Recent trok de Amsterdamse student Yermaz Ramautarsing veel media-aandacht met zijn Facebookpagina 'Linkse indoctrinatie op mijn universiteit. Medium om linkse indoctrinatie op Nederlandse en Vlaamse universiteiten te documenteren en te publiceren.' Ramautarsing ergert zich aan zijn docenten politicologie, die hun progressieve wereldbeeld stelselmatig aan hun studenten zouden opdringen. Het is wellicht de ironie van de geschiedenis dat deze klacht nu juist komt van een student politicologie aan de UvA, de opleiding waarvan studenten in de jaren zeventig door acties en bezettingen hun brandende verlangen kenbaar maakten naar antikapitalistisch onderwijs in de belangwekkende ideeën van Karl Marx en Friedrich Engels. De huidige studenten zijn vrijwel allemaal geboren na 1990. Zij zijn dus grotendeels opgegroeid in het tijdperk na Fortuyns Contrareformatie tegen de Linkse Kerk en dat moet zijn sporen hebben nagelaten. Mijn Nijmeegse eerstejaars zijn over het algemeen verstandige jongens en meisjes, maar een erg linkse indruk wekken ze op mij in ieder geval niet. Het is wellicht een teken van deze tijd dat jonge studenten zich gaan afzetten tegen *linkse* docenten.

Interessant genoeg bevat Ramautarsing's site ook enige meldingen over linkse indoctrinatie door rechtswetenschappers. Nu ben ik van de meeste voorbeelden niet zo onder de indruk – de lezer oordele overigens vooral zelf – maar de kwestie blijft: zijn (rechts)wetenschappers links?

Het lijkt inderdaad moeilijk te loochenen dat veel rechtswetenschappers een soort liberaal-progressief gedachtengoed huldigen. Sociologisch onderzoek hiernaar is mij niet bekend, maar laat ik het zo zeggen: CDA- en VVD-stemmers zijn op de universiteit een zeldzame diersoort, een PVV-stemmer ben ik er überhaupt nog nooit tegenkomen. Hoe erg is dat?

Wetenschappers (trouwens ook rechters) vinden het meestal heel vervelend als zij politieke vooroordelen krijgen aangewreven. Dit verwijt raakt immers de kern van hun professionele integriteit: de wetenschapper hoort zijn onderzoek onafhankelijk en onbevooroordeeld te verrichten, slechts gedreven door liefde voor de waarheid en zeker niet gestuurd door een politieke agenda. Als wetenschappers vooral bezig zouden zijn om in dure woorden hun eigen mening op te schrijven, dan zou de samenleving zich terecht gaan afvragen waarom daar gemeenschapsgeld aan wordt besteed.

Sommige disciplines lijken mij vrijwel immuun voor het verwijt van een politieke agenda. Op welke partij een professor in de anatomie ook stemt, zijn hart zit links en zijn lever rechts, en daar verandert Geert Wilders of Marianne Thieme niets aan. Maar bij vakgebieden die zich bezighouden met normen en waarden, met ethiek, met menselijke belangen of overheidsbeleid kan de politieke oriëntatie van de onderzoeker een rol spelen.

Gelukkig houden *rechtswetenschappers* zich een groot deel van de tijd bezig met het analyseren en doceren van het positieve recht. De onderzoeksvraag, bijvoorbeeld, hoe de rechter de redelijkheid en billijkheid opvat, of legalisering van softdrugs verdragsrechtelijk toelaatbaar is, of de Nederlandse rechter eerder noodweer aanneemt dan zijn Duitse collega, kan – en moet! – zonder politieke agenda worden beantwoord. Allerlei integriteitsnormen die oorspronkelijk vooral voor de empirische vakken zijn geformuleerd (transparantie, volledig bronnenonderzoek, onafhankelijkheid) gelden voor het positiefrechtelijk gedeelte van het juridisch onderzoek dan ook net zo goed.

Vaak gaan rechtswetenschappers echter een stap verder en doen zij op basis van hun onderzoek voorstellen om het geldende recht aan te passen. Weliswaar gebruiken zij in dit evaluatieve gedeelte van hun onderzoek meestal argumenten die berusten op waarden en beginselen die eigen zijn aan het recht zelf, maar toch zullen zij juist hier hun persoonlijke politieke overtuigingen nooit helemaal kunnen uitschakelen. Soms lees je dan ook voorstellen om evaluatief juridisch onderzoek voortaan maar achterwege te laten (onwetenschappelijk!), maar dan wordt het juridische onderzoek zoiets als aardappelen zonder jus. In een ideale wereld zouden wij er wellicht voor zorgen dat onder rechtswetenschappers (en rechters) alle politieke stromingen evenredig vertegenwoordigd zouden zijn. In de echte wereld is dat nog niet zo makkelijk. Je selecteert wetenschappers immers liever op intellectuele kwaliteit dan op hun politieke overtuiging. Ook de arbeidsomstandigheden en de salariëring aan de academie zullen voor een zekere *selection bias* zorgen. Bovendien hebben de academische onderzoeksonderwerpen waarschijnlijk een voorsortend effect: iemand met een fris wantrouwen tegen de Europese instellingen zal naar ik vermoed niet zo snel beginnen aan een dissertatie over de almaar toenemende doorwerking van het EU-recht.

Maar het zou al winst zijn, als we in de rechtsgeleerdheid eens het gesprek over dit thema zouden aangaan. Voor mijn gevoel zijn we het in academisch-juridisch Nederland vaak wel erg met elkaar eens en dat lijkt bovendien zelden te worden opgemerkt. Het academische debat zou, denk ik, spannender, scherper, interessanter en uiteindelijk ook maatschappelijk zinvoller worden als er eens wat vaker een poenalist vóór minimumstraffen zou pleiten, een hoogleraar Europees recht tégen verdere communitarisering of een constitutionalist vóór het toetsingsverbod. Evaluatief onderzoek is gebaat bij een veelzijdig academisch klimaat waarin zoveel mogelijk normatieve gezichtspunten naar voren kunnen komen, al is het maar omdat in de gevallen waarover dan wel wetenschappelijke consensus bestaat, buitenstaanders niet zo snel meer zullen zeggen: daar heb je ze weer.